

Apollon

FORSKNINGSMAGASIN FRA UNIVERSITETET I OSLO

Mild og modig

FEMINIST: - Det som mangler er tro på at kvinner kan gjøre noe eksepsjonelt, være nyskapende, noe utenom det vanlige, sier Cathrine Holst. Foto: Ola Sæther.

Da hun ble utropt til en av landets ti fremste intellektuelle, vurderte *Cathrine Holst* å protestere.

Tekst: Kari Tveito

Cathrine Holst minner ikke mye om en sint feminist. Så har hun da heller aldri følt seg hjemme blant provokative rødstrømper. Men hun er ikke snauere enn at hun plasserte seg godt ute på venstresiden som representant for den radikale fraksjonen i Studentparlamentet i Bergen, sto på barrikadene i kampen mot EU-medlemskap i 1994 og ble medlem i anti globaliseringsorganisasjonen Attac.

– Jeg har inntrykk av at folk noen ganger forventer at jeg skal være ganske utrivelig som person. Men jeg kjenner flere med skarpere penn enn det jeg har, og som er nærmest sjenerte når du treffer dem.

Cathrine Holst befinner seg på Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, ikledd sandaler og en blå omslagskjole som skjuler en voksende mage.

– Jeg opplever det som frigjørende å skrive. Da er jeg ikke redd for å si hva jeg mener. Og når noe først står på trykk, må jeg jo

forsvare det ansikt til ansikt også.

Hun faller ofte i tanker, og kan virke mild som Synnøve Solbakken.

– I noen situasjoner føler jeg at folk undervurderer meg. Jeg er ikke den som gir etter for press.

Kjønnsforskerens stamina har blitt lagt merke til. I 2005 kom hun på Dagbladets liste over Norges ti fremste intellektuelle, bare 31 år gammel.

– Først ble jeg veldig smigret. Så kom tvilen. Jeg følte at det var mange andre som heller burde stått på listen. Jeg funderte på om jeg burde takke nei.

– Hva fikk deg til å forandre mening?

– Det gikk en faen i meg. Det er sikkert ingen andre som sier nei, tenkte jeg. Da stilte jeg opp til intervju i Dagbladet.

Siden har *Cathrine Holst* latt høre fra seg.

– Hvordan er det å være en samfunnsengasjert akademiker?

– Jeg synes det er konfliktfylt, særlig med hensyn til tid. Jeg ønsker jo å være ved universitetet, og for å kunne fortsette med det, er jeg avhengig av å ha tid til å publisere nok. Likevel synes jeg at det er såpass viktig å delta i den offentlige debatten, at jeg vil prioritere det.

– Hvorfor tar ikke flere forskere steget ut i offentligheten?

– Mye handler om redsel for å bli misforstått, tror jeg. Det er ikke lett å forklare kompliserte forskningsresultater på en måte som egner seg i media. Likevel er det viktig å forsøke. Det har å gjøre med forskningens legitimitet.

– Hvordan opplever du selv å stå frem i media?

– Jeg synes jeg har dummet meg ut flere ganger. Jeg har følt at jeg ikke har klart å uttrykke meg klart og tydelig nok. Da blir debatten litt meningsløs i og med at jeg blir tillagt meninger som jeg egentlig ikke har. Men jeg tror det er prisen å betale for å delta i offentlig debatt.

I sommer, tre måneder på vei, fullførte Cathrine Holst manuset til boken “Hva er feminisme?” mens hun satt på hytta i Hardanger.

– Det er faktisk ganske vanskelig å skrive en kort bok. Du må utelukke så mye og blir veldig bevisst på at du må sette ord på hva noe er, ikke bare snakke rundt grøten.

– Hvilken definisjon havnet du på?

– Noe av det jeg ønsker å få frem med boken, er mangfoldet i hva feminisme har betydd historisk, hva det betyr nå og hva det kan bety. Hvis du tenker på den dagligdagse betydningen av feminisme, handler feminisme om frihet, likestilling og rettferdighet for begge kjønn. Men ordet feminisme kommer jo av det latinske ordet femina, som betyr kvinne. Selv om feminisme dreier seg om kjønn, er det først og fremst en isme om det kvinnelige og det kvinneliges skjebne. Det er utgangspunktet, og derfra har jeg prøvd å få fram mangfoldet og uenigheten internt, mellom borgerlige og sosialistiske feminister, likhetsfeminister og forskjellsfeminister og så videre.

– Du kaller deg selv feminist.

– Ja!

Svaret kommer kontant.

– Jeg tror det startet med at jeg leste Simone de Beauvoir og feministisk litteratur på videregående. Siden studerte jeg historie og filosofi, og oppdaget hvordan kvinner har blitt marginalisert og undertrykt opp igjennom historien og hvilke tragiske konsekvenser det har hatt og stadig har. Første gang det slår innover en ... Hun stopper og famler etter ord.

– Det er overveldende.

– Redaktør av tidsskriftet Fett, Charlotte Myrbråten, mener unge kvinner i dag er redde for å vedkjenne seg feminismen. Hva tror du?

– Både og. I noen miljøer er det stuerent å kalle seg feminist, i andre kan det være både stigmatiserende og ganske ubehagelig. Man blir ansett som kranglete og litt “hysterisk” før man i det hele tatt har åpnet munnen. En del har en altfor snever oppfatning av hva feminisme er og hvordan man er og om man kaller seg feminist.

Cathrine Holst tok doktorgraden sin ved Universitetet i Bergen.

– Det er en driv i deler av forskningsmiljøet der borte som jeg liker godt. Kanskje har det noe med det å gjøre at de vil vise kollegene i Oslo at det kan komme god forskning fra Bergen også, selv om universitetet på Blindern ligger nærmere makta.

Så flyttet hun nærmere makta sjøl.

– Det var av private grunner, understreker hun.

– Fortsatt har jeg de fleste av mine beste venner i Bergen.

Men hun trives på Universitetet i Oslo.

– Jeg føler meg veldig heldig som får jobbe sammen med samfunnsvitere og samtidig fordype meg i vitenskapsteori og politisk filosofi.

Postdoktoren, som beskriver seg selv som en blanding av sosiolog og filosof, er ansatt ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi og forsker på ARENA – Senter for europaforskning ved Universitetet i Oslo.

– I mitt eget forskningsprosjekt undersøker jeg hvordan begreper som for eksempel rettferdighet kan forstås og tolkes ulikt i en feministisk debatt. På ARENA deltar jeg i et prosjekt som heter RECON, som handler om demokratiseringen av EU, og også i et prosjekt som ser på likestilling i EU.

– Du har snudd i EU-spørsmålet. Hvorfor det?

– Det skjedde ikke over natten, og det var ikke særlig kjekt. Jeg ønsket virkelig ikke å dolke mine nei-venner i ryggen. Men da jeg endret standpunkt, følte jeg at jeg ikke kunne tie heller. Jeg er fortsatt kritisk til mange sider ved EU, men jeg tror Norge kan ha større innflytelse på EU innenfra enn utenfra.

Hun ser også alvorlige mangler ved dagens EØS-avtale.

– I praksis er det et alvorlig demokratiunderskudd knyttet til denne avtalen. Norsk rett er avhengig av EU i alle spørsmål som angår det indre marked, som for eksempel mange likestillingsspørsmål.

– Må kjønnsforskerne rette blikket utover Norge i større grad enn før?

– Ja, og det er veldig spennende å se hvor stor betydning kvinnebevegelsen har globalt. Det snakkes ofte om at kvinnebevegelsen i Norge er død, og den har jo også blitt mindre i omfang enn den var. I Norge har feministene kunnet spille på lag med nasjonalstaten, mens i mange andre land i verden kan man ikke det fordi det er staten som er problemet. I stedet har det vokst frem viktige kvinneorganisasjoner på tvers av landegrensene. I Øst-Europa snakker man nå om “sandwich effekten”, der kvinnebevegelsen presser nedenfra og EU presser ovenfra. På den måten kan EU til en viss grad spille en progressiv rolle i likestillingsspørsmål, fordi diskriminering ikke er lov i EU.

Hun taler feminismens sak i EU, men har ikke fått trampeklapp av sine medsøstre her på berget.

– Du sikter kanskje til debatten med balansefeministene? Ja, jeg har vært kritisk til kjønnsbalanse som et rettferdighetsbegrep. Hvis man mener at alt må være perfekt balansert mellom kjønnene for at et samfunn skal kunne kalle seg rettferdig, glemmer man å ta i betraktning at ulike mennesker genuint kan ønske seg forskjellige ting.

– Hva mener du om kjønnskvoltering?

– Jeg mener at vi bør tenke pragmatisk. I politikken for eksempel, hvor selve hensikten med virksomheten er at alle grupper i befolkningen skal være representert, synes jeg kvotering er relativt uproblematisk. På universitetet kan det innimellom være et nyttig virkemiddel. Hvis poenget er å fremme god forskning, tror jeg det er viktig å ansette folk med ulike anskuelser. Nå er det ikke så enkelt som at kvinner er opptatt av noe og menn av noe annet, men jeg tror alle skjønner at det ikke er bra hvis bare hvite menn fra middelklassen opptar professoratene.

– Har du selv blitt spurt om du er kvotert inn?

– Ja, flere ganger. Jeg synes det er veldig vanskelig å svare på sånne spørsmål. Ofte er jo hensikten god, man mener bare å si noe om at man er opptatt av å få inn kvinner. Samtidig tror jeg det er slik ved universitetet at de aller fleste ønsker å bli foretrukket på bakgrunn av prestasjoner.

– Tviler du noen gang på egne evner?

– Veldig ofte. Ikke sånn å forstå at jeg ikke føler meg flink, jo, jeg gjør det. Men jeg ser ikke akkurat på meg selv som enestående.

Kjønnsforskeren tror ikke det er direkte diskriminering som holder kvinnene tilbake i Norge.

– Det som mangler, er tro på at kvinner kan gjøre noe eksepsjonelt, være nyskapende, noe utenom det vanlige. Se bare på sentrene for fremragende forskning. Sist jeg sjekket var det bare ett av dem som ble ledet av en kvinne. Ingen ting av dette jeg sier nå, rettfærdiggjør utsagn om at det er synd på kvinner i academia. Men vi må kunne snakke åpent om betydningen av dypereliggende kulturelle mønstre.

– Hva kan vi gjøre for å endre på situasjonen?

– Rent bortsett fra sånne prosaiske forhold som antall barnehageplasser, tror jeg det er viktig at ikke minst mannlige seniorer også ser kvinnene og at kvinnene selv støtter hverandre. Det gir også inspirasjon å se andre kvinner som får det til og som er gode ledere og forskere.

– Ser du på deg selv som en rollemodell i så måte?

– Jeg tenker nok ikke så mye på det. Jeg håper at flere kvinner deltar i offentlig debatt og velger en forskerkarriere. I den grad jeg kan bidra til å vise at det går an, synes jeg det er meningsfullt.

Rune Slagstad startet Nytt Norsk Tidsskrift for 25 år siden og har vært redaktør siden oppstarten. Tidsskriftet har etter hvert opparbeidet seg en enestående rolle som formidler av meningsbrytning på tvers av tradisjonelle, politiske og vitenskapelige ståsteder. Neste år overtar Cathrine Holst redaktørstolen.

– Hvorfor tok du jobben?

– Det har vel med det å gjøre at jeg har veldig lyst til å forsøke å lage et tidsskrift for samfunnsfag og humaniora som holder mål faglig sett, og som også kan være en del av den offentlige debatten.

– Har du planer om å endre bladets profil?

– Nei, så sterkt vil jeg ikke si det. Men jeg har et ønske om å engasjere flere yngre stemmer, uten forkleinelse for mer etablerte skribenter. Dessuten har jeg lyst til å involvere bidragsyttere fra juss, økonomi og filosofi i enda større grad. Det foregår mange diskusjoner med samfunnsrelevans innenfor de fagene.

– Redaktøren av Prosa, Karianne Bjellås Gilje, går for en 50/50 fordeling av kjønn blant skribentene. Vil du gjøre det samme i Nytt Norsk Tidsskrift?

– Nei, det blir for rigid. Men jeg ønsker å få frem nye kvinnelige røster. Her har Bjellås Gilje gjort en viktig jobb.

– Midt i det hele skal du få barn. Hvilke forventninger har du til morsrollen?

– Jeg aner ikke hva jeg går til. Jeg får bare ta det som det kommer.

Hun ser ikke særlig stresset ut, og tror nok hun skal få ut fire nummer av Nytt Norsk Tidsskrift i fødselspermisjonen.

– Virginia Wolf snakker om å ha “a room of one’s own”. Har du et slikt rom du kan trekke deg tilbake til?

– Jeg må innrømme at jobb og fritid flyter litt over i hverandre. Hvis jeg er i det selvkritiske hjørnet, føler jeg meg litt endimensjonal. Forresten, i fjor fikk vi oss hund. Joppe har brakt ekstra glede inn i dagene våre og gitt ordet “tur” ny betydning.

– Til slutt. Har du et feministisk manifest?

– Hm. Den var vanskelig.

Det blir stille lenge.

– Vet du, nå kommer jeg bare på sånne typiske slagord, som “Kvinner kan”. Det blir for dumt.

– Hvorfor det?

– Jeg er vel et produkt av ironigenerasjonen. Jeg blir ikke oppglødd av politiske viser fra syttitallet. Ærlig talt skjønner jeg ikke hvordan de klarte å synge dem. Jeg synes bare det blir pinlig.

– Går du i tog 8. mars?

– Jo, jeg går i tog. Men jeg liker det ikke noe særlig.

– Kanskje du bare ikke faller for fengende slagord?

– Nei, det er vel det som er mitt problem. Jeg hadde nok helst sett at det ble lagt litt mer arbeid i parolene. Men jeg stiller meg bak 8. mars-fanen likevel. Da blir jeg talt i alle fall.

[Publisert 12.11.2009]

[Universitetet i Oslo](#)

[Apollon \(/forside\)](#)